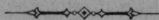

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 24.

V Ljubljani 15. decembra 1873.

Tečaj XIII.

Vabilo na naročbo „Učiteljskega Tovarisa“ za l. 1874.

S pričujočim listom končava „Tov.“ svoj XIII. tečaj, in vabi svoje prijatelje in znance za naročbo na XIV. letnik. Na Slovenskem skoraj vsi učitelji poznajo ta list in dobro vedo, kako je dosihmal pisal. Tudi prihodnje leto misli „Tov.“ svojo „ternjevo“ pot nadaljevati. — Od l. 1861., ko je „Tov.“ jel izhajati, in slovenske učitelje buditi do danes, ko stojimo pri sklepu l. 1873. — koliko sprememb vidimo v deržavnem in družčinskem življenji. — Te premembe so tudi mnogo vplivale na šolstvo, na razmere učiteljske, na vse njih mišljenje in nagnjenje. Od l. 1869., ko smo dobili nove šolske postave, so se učitelji začeli gibati, premikati in preselovati se, ter se tudi še do sedaj niso upokojili. Šolsko vprašanje namreč globoko sega v družčinsko življenje. — V tak položaj smo tudi mi postavljeni. — V takih okoliščinah, v tako nemirnih časih vredovati šolski list, je silo težavno. Ako se enim prikupimo, zamerimo se drugim; ako se vsem hočemo prikupiti, pa nikomur ne vstrežemo. Kaj nam je tedaj storiti v takih okoliščinah? — Povejmo odločno, kaj hočemo, pa tudi kako hočemo!

Hočemo tedaj v novem letu ostati to, kar smo bili dosihmal, „stara vera, pa stara petica, pa staro prepričanje“. — Dvanajst let je bil „Tov.“ edini šolski list na Kranjskem; budil in v nemal ter združeval je učitelje. — A to nekaterim ni bilo všeč, razrušiti so hotli slogo učiteljsko, podreti z enim hi-

pom, kar smo v 12. letih stavili. Tudi slovenskim bratom nismo vstregli, bili smo jim preveč klerikalni, ker smo zagovarjali versko in kerščansko odgojo; toda kakor do sedaj, tako tudi po sedaj svobode in prostomiselnosti ne bomo s tem iskali, da bi napadali vero in drugo, kar je našemu kerščansko-slovenskemu ljudstvu ljubo in drago. — Ker drugi zagovarjajo brezversko (konfessionslose) šolo, naj pa „Uč. Tov.“ zagovarja versko šolo, ko piše za verno katoliško ljudstvo. — Ker pa vero zagovarja, ne more napadati stanu, kateri nosi versko idejo, t. j. svečeniškega stanu. In v tem vprašanju pa kakor šolski list ne bo segal v prepire, kateri nastajajo med duhovniki in učitelji zavoljo menj važnih reči. Sicer se pa ne bo vtikal v stvari, katere šolskega vprašanja neposredno ne zadevajo, marveč bode povdarjal pedagogiko, katera pri kristjanih ne more opirati se na drugo, nego na kerščansko vero, iz katere tudi jemlje nagibe in pripomočke v нравno in bogoljubno življenje. Tako je bilo in tako bode naše načelo. — Oblaki sicer zakrivajo solnce, in nevedneži pravijo, da solnca ni več na nebu; a veter pride in razžene oblake, in solnce se sveti v vsej svojej milobi. —

Vse drugo na svetu pa se spreminja; ljudje napredujejo v vednosti in učenosti; človeku je treba sedaj več znati in vedeti kakor nekdanj, tedaj se mora mladost sedaj tudi več učiti kakor nekdanj; didaktika in metodika napreduje, se vé da ne tako v velikanskih skokih kakor nekateri terdé, a vendar le napreduje. Za napredek v tem zmislu se bo „Uč. Tovariš“ zmirom poganjal, hvalil, kar je hvalevrednega, starega pa ne zametaval samo zaradi tega, ker je bilo poprej navadno.

„Učit. Tov.“ piše dalje slovenskim starišem, slovenskim šolam, in slovenskim učiteljem daje navode; tedaj bo pred vsim varoval domače svetinje, oziral se na potrebo domačih ljudskih šol, drugi naj pa skerbé za svoje šole. Dokler je bil „Uč. Tov.“ edini šolski list, je pisal tudi, kako se podučuje slovenska mladost v nemškem jeziku, sedaj mu tega treba ni, ako hočejo, naj to pišejo drugi. Nam sedaj pred vsem veljá domača beseda. Ozirali se bomo na učiteljeve potrebe v ljudski, tedaj v narodni šoli.

Slovenskim šolam pa več koristimo, ako jim prinašamo šolskega blaga v domačem jeziku tudi v pičli meri, kakor bi jim kazali bogate tuje izdelke. Pripravne take spise bomo poslovenili v potrebo in porabo domačim šolam; kdor hoče kaj za narod storiti, mora pisati v tem jeziku, katerega narod govori. Ozirali se bomo na možake iz lastnega roda, ki so se trudili na

zapuščinem polji slovenske literature. „Učit. Tov.“ si šteje v zaslugo, da je v zadnjih treh tečajih kazal Slovincem, kaj jim je bil Metelko, namreč dobrotnik učiteljem in učencem, in kaj je storil za slovensko slovstvo; v prihodnje pa hoče razlagati poleg drugega, kaj je bil narodu slovenskemu ranjki Peter Hitzinger, neutrudljiv pisatelj in iskren domoljub, ter se nadeja tako vstreči vsem, kateri čislajo pravo marljivo domoljubje.

Oziraje se na poterjena pravila pedagogike bode povdarjal „Tov.“ izobraženje na podlagi maternega jezika, in zavračeval tiste, kateri ali res mislijo, ali samo tako pravijo, da se mora Slovenec poprej potujčiti, predno se začne omikovati. Že nam nekateri ponujajo tiste čase nazaj, ko je bila dobra samo tista šola, katera je ljubkovala in njegovala nemščino na škodo materinščini in kaj vreden samo tisti učitelj, ki se je vnemal za nemščino ali vsaj za takega se hlinil. — Nam je srajca bližje nego suknja, in brané svoje, nečemo nobenemu krivice delati, naj je tudi drugi nam ne delajo.

To so bila od nekdanj naša načela, in tem bolj so sedaj, ko se ljudje sim in tje begajo in drug zoper drugega hujskajo, da bi človek skoraj res poslednjič ne vedel, kaj bi, kaj bi ne!

„Tov.“ ostane tedaj tudi v prihodnjem letu to, kar je bil v 12 letih, katoličan in Slovenec, kakoršni so menda tudi učitelji in šole, za katere piše. Komur dopada taka pisava, naj ga bere, naj ga podpira. Tudi v prihodnjem letu bo „Tovariš“ prinašal raznega berila; ima več glay, katere bodo mislile, več rok, katere bodo zanj pisale. Bolje pa ko ga bodo naročniki podpirali, bolj različni bodo njegovi sestavki. Prinašal bo tudi, kakor nekdanj, muzikalne, pa tudi risarske priloge, ako bode mogel shajati. Dosihtmal pa posebno v naj novejših časih „Tov.“ svojemu vredniku ni drugega koristil, nego da mu je pridobil veliko „pridevkov“.

Pa to podpisanega ne plaši; še hoče poskusiti zanaprej, ker je gosp. založnik blage volje obljubil založništvo še prevzeti.

Naj se pokaže, ali so slovenski učitelji in njih prijatelji toliko zmožni, vzdrževati še letos tudi list, kateri je 13 let že romal po Slovenskem, budil in vnemal slovenske učitelje ter jim prinašal raznoverstnega berila. Božja pomoč z nami! Veljal pa bo „Učiteljski Tovariš“ za celo leto **3 gl.**; za pol leta **1 gl. 50 kr.** Naročnino sprejema založništvo (Milic-eva tiskarna na Starem tergu št. 33).

V Ljubljani, 15. decembra 1873.

Vredništvo in založništvo.

Spisne vaje.

(Dalje in konec ; glej št. 8!)

Daljno pot, po kateri naj se učenci vadijo svoje misli izrazovati in zapisovati, na tanko kaže tretji pomnoženi natis Praprotnikovega „Spisja za slovensko mladino“. Tu le še toliko opomnimo, da naj se za ta važni del jezиковga uka učenci že v začetnici primerno pripravljajo, in potem po vseh stopnjah neprestano vadijo. Jezika morajo se učenci učiti (po analitični metodi) ne po posamnih, preterganih vajah, temuč po živi celini. Vse spisne vaje naj bodo vravnane po načertu, ki si ga učitelj za vsaki razred, oddelek ali za vsako stopnjo učencev že v začetku šolskega naredí. Vse vaje v spisovanji morajo se naslanjati na resnični jezik, t. j. strinjati morajo se s kazalnim ukom in z berilom.

Napake, ki jih učenci pozneji pri spisnih vajah kažejo, dajejo učitelju navod, kako naj jih že pri prvem jezikovem uku odpravlja. Ako dobí namreč učence, da še na zgornji stopnji ne znajo brez pogrěškov prepisovati, vidi, da ta napaka ima korenino že v začetnici, kjer se ni dovolj gledalo na to, da bi bili učenci vsako besedo in vsaki stavek prav in določno spisovali ali da bi bili pri branji besede prav izgovarjali in jih potem na pamet ponavljali. Tudi naj učitelj pri govornih in pozneji pri spisnih vajah učencem vselej pri vsaki stopnji primerno pomaga. Ako se učencem n. pr. ukaže, da naj napisujejo stvarí, ki jih vidijo zunaj hiše na vertu, na polji, v gojzdu i. t. d., pa se jim pri tem delu ne pomaga, vidi se, kako pomanjkljivo je njihovo zapisovanje. Kako bode učenec prav zapisoval imena rečí, katerih še ni nikoli slišal in tudi ne videl? Vsaka spisna vaja mora se naslanjati na kaj, kar se je učencem že pripovedovalo, t. j. vsaka nova vaja posnemati mora se ali po govornih ali po berilnih vajah. Zgled vsem spisnim vajam bodo naj šolske knjige in pred vsemi berilo. Mladost in sploh človek rad posnema, kar vidi; ako se učenci niso navadili že v začetnici besede in stavke iz berila prav zapisovati, pozneje prav težko pravilno spisujejo.

Nekteri učitelji menijo, da se morajo učenci na srednji in višji stopnji naj bolj vaditi liste in vsakoršna opravilna pisma spisovati, in učence v tem neprestano vadijo. Prav je, da se učenci vadijo vseh v vsakdanjem življenji potrebnih spisov, toda to naj se godí že na zadnji stopnji, kajti ako si je učenec v prvih začetnih vajah pridobil potrebne gotovosti v spisovanji (v popisovanji, izrazovanji i. t. d.), potem brez vse težave spisuje vsakoršne spise, da se ravná po nekterih vnanjih oblikah, ktere ga pa kaj malo zaderžujejo.

H koncu še nekaj o spisnih nalogah. Učenci, ki premalo in premalokrat izdelujejo spisne naloge, ne navadijo se spisovati, pa tudi tisti

ne, kateri preveč pišejo. Učitelj naj od učencev po večkrat, pa prav po malem tirja; to pa, kar tirja, naj bode popolnoma. Vse, kar učenci pišejo, bode naj pravilno in lepo pisano. Vse pomote morajo se popraviti in ves spis tako dolgo prepisovati, da je čist in na vse strani dober.

Gnjilovica in vertna perst.

Ko smo govorili od kod perst in od raznih persti, navajali smo večkrat gnjilovico kot obstojen del, brez katerega ne morejo shajati nikjer, koder zemljo obdelujejo.

Sperhnjeno kamnje postane še le po nji živa rodovitna perst.

Vsa organska telesa (živalska in rastlinska) sogrijejo, ko so bila odmerla. Mogočni kislec v zraku, gorkota in ulaga vzrokuje in pospešuje razpad. Ta pa prav za prav ni drugega, nego razkrojenje prvotnih zvez, iz katerih je telo, in začetek novih zvez.

Organska telesa so iz organskih in rudnih pervin. Kedar telesa gnijó, se organske snovi iz novega zvezujejo, in razpad je podoben počasnemu gorenju. Kislec v zraku zvezuje se z vodencem gnijóčih teles v vodo, z ogljencem v ogelnokislino; gnjilec v njih pa z vodencem v amonijak, kar pride pozneje na versto. Voda, ogelnokislina in amonijak z rudnimi deli bivše rastline ali živali vred je to, kar ostane po sognitju. Pervi trije shlapé v zrak, zadnji pa ostanejo v zemlji in se ne ukončajo, niti ne pozgube, kakor sploh nobeno telo ne more priti na nič. Njegovi obstojni deli se [vernejo tje, od koder so vzeti, v zrak ali v zemljo, pa zopet rede v kratkem nove rastline in živali, in tako stopijo v večni kolobar življenja.

Taki ostanki strohnjenih teles se imenujejo z latinsko besedo humus, gnjilovica t. j. prava črna perst. V taki persti, katera pride naj več iz trohnjenega lesa, listja, trave, prevaguje ogljenec, kakor v rastlinah, njene sestave so pa razne, kar prihaja od telesnih delov, iz katerih je prišla. Hitreje ali kasneje razpada, kakor že pride s kislecem v dotiko, zgublja počasi rastlinsko snovno obliko, razpade, poslednjič še spuhiti vodeneč in gnjilec in ostane le nekaj malega perstenih in solnatih delov. To se vidi najlože in naj bolj nazorno pri votlih drevesih, steržen sperstenuje, a obod je še živ in v sredi votlega drevesa ostane nekaj persti, ki po kislem diši.

Gnjilovice je več ali manj po vsi zemlji, koder je namreč perst, žive živali in rastejo rastline, odmerjo in strohné. Posebno veliko je gnjilovice po gozdih, koder namreč stelje ne spravljajo iz gozdov. A

naš kmet jemlje gozdi gnjilovico, in jo vozi na njivo (listje, hojevina, mah i. dr.). Gnjilovica sama na sebi je rujava ali černkasta, zato ji pravijo tudi černica, perhka in pri ognji večidel zgorí. Na zraku razpada; jemlje veliko vlage in plinov v se, serkajè kizlogas razvija ogljenec in amonijak, poglavitno hrano rastlin. V vodi, kjer ne more zrak do nje, skisa se, in take kisline se deloma v vodi ne razkrojé. Vodo, katere se močno napije, zadržuje; ker je tamna, solnčne žarke k sebi vabi, se tedaj rada sogreje in osušena se močno skerčuje. Z rudnimi zemskimi deli pomešana, imenuje se tudi vertna perst (Dammerde).

Z gnojem pride naj več gnjilovice v perst in tam je zelo imenitna, kar se tiče rastlinske hrane. Po nje pride rastlinam ogljenec in gnjilec; zemlja pripravlja, da serka amonijak, in zgošuje prost zrak in nekatere plinove; težko perst rahlja, peščeno pa veže in vlaži, in ker se je solnce močno prijema, ogreva in spodbuja perst. Navadna perst po njivah ima v 100 delih 3 — 6 delov gnjilovice, dobra vertna perst pa je ima po 20 in še več. Kedar je njiva mokra, se pozna že po barvi. Kjer je osem ali še več odstotkov gnjilovice, je zemlja černorujava ali celo černa.

Posebna perst (Humusboden) je gnjilovica le tam, kjer je nje več kakor polovico v persti. To je po močvirjih in šotiščih, v katerih so rastlinski ostanki na pol strohnjeni in na mokrem zogljeneni (v oglje spremenjeni). Tukaj škoduje preobilost nerazkrojene gnjilovice brez dušca in hrane. Perst je prerahla in gobasta, o suši se močno izsuši, o moči postane godlja, o zmerzlini se napihne. Gnjilovica ne sognije, ampak le trohni, in žlahne trave ne morejo tam rasti; raste le bica, ostrič saš i. dr.

Taka gnjilovica se mora najprej osušiti. Da ji odpravijo kislino, smešajo jo z laporjem, s kuhanim apnom ali pepelom, katerega dobiva tako, da mah požigajo. Na taki persti rase oves, krompir in repa še precej dobro, in ako se prav glešta, se spremeni v dobro njivo.

Kako se spoznava perst.

Iz tega, kar je bilo ravno razloženo ni težko na to odgovoriti. Povzemimo vendar še enkrat ta znamenja in pridenimo še druga.

Ilovica se spozna, da nareja pri mokrem oranji špehasto brazdo, da se o suši razpoka in deževnico na verhu obderžuje. Na ošlate je volna in mastna, in ima nekak poseben duh po ilovici. Na nji raste preslica, travna ljulika, lisičji rep, bilnica, velikonočnica, bradovičnik, travniška zlatica, repinec i. dr.

Peščena perst ima ravno nasprotne lastnosti. Rada razpada, ne prijemlje se oralnega orodja, vodo hitro serka, je osorna in pusta in na

nji rado raste resje, kurje zdravje (Hungerblümchen), jetičnik (Ehrenpreis) i. dr.

Močno apnena ali lapornata zemlja je sivo-rujava, malo deržeča, vroča, in tam raste lepi čovelje, vsake sorte detelja, jeglič i. dr. Če se na suho apnino ali na lapor vlije močnega kisa, zakipi in tem dalje kipi, čem več je apna v nji. Ako ni v tleh apnine, nimajo polži lupine, za polževino mora biti apno.

Peščeno-ilovnata perst se že kaže po svoji ilovnati barvi in po primešanem pesku, na nji raste ruman, regrat, detelja, oves, proso.

Gnjilovica se odlikuje s svojo majhno težo in tamno barvo. Po gorkem dežji dahne po trohnini. Kjer je šota, raste šotni mah, močvirski rožmarin (Ledum palustre, Sumpf-Porst) i. dr.

Zelo železnata perst je rumenkasta, rudečkasta, usnjato-rujava in taka je tudi voda, ki izvira iz takih tal.

Železnati deli, ako jih ni preobilo, grejejo in mehčajo perst, kedar jih je pa preveč, rastlinam škodujejo, le mala kislica ima rada veliko železa.

Po teh znamenjih se spoznava perst. Kmetu to spoznanje veliko koristi, ker iz tega sklepa, kako ima obdelovati zemljo, katere rastline ima saditi, in kako da more zemljo zboljševati? Po tem se tudi ravna kup zemljišč. Zemlja je kmetovalcu delavnica, in to bi imel poznati v vsih njenih delih.

Spomini na Dunaj in okolico.

Pospel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo :

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „Littera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

4. dan septembra. (Izlet z gosp. naravoslovnem docentom Hayek-om v schönbrunski zverinjak.) Na danes popoldan nas je bil povabil verli in jako zmožni docent naravoslovja, gospod Hayek, naj gremo z njim v Schönbrun, da si ondi ogledamo zverinjak in rastlinski vèrt. Da smo radi sprejeli tako mikavno vabilo, kdo bi nad tem dvomil. Poleg tega je bilo tudi vreme kaj prijetno in toplo, tedaj še en nagib več, zapustiti za ene ure dunajski šunder. Pot do tje sem že v drugi priliki opisoval, naj danes toraj koj povem, da smo se, skoz dolgo vežo krasne palače schönbrunske pridši, napotili proti desni strani koščato zaraščenega perivoja. Široki ravni pot pelje skoz taistega, drevje, — bukovje

(Weissbuche), ki daje po be sedah g. Hayek-a naj boljša derva za kurjavo, in javor (Feld- und Spitzahorn) — je nasajeno po drevorednih pravilih, ter je ob skrajnih straneh tako natančno prirezano in pristrizeno, da ima iz daljave ogledano podobo visokih zelenih zidín. Kmal dospeli smo do zverinjaka, ki se nahaja v oserčji perivoja, ter ima nekako podobo velike zvezde. V osredku velicega okroglega dvora stoji mično okroglasto poslopjiče za ptujozemske ptice (papige i. t. d.), ki se ob solnčnih dnevih prinašajo v ličnih kletkah pod vedro nebo; o mrazu pa ostanejo v ravno omenjenem hramcu, vendar se skoz velika okna lahko vidijo. Žvižgajo in berlizgajo, pa tudi pačijo se te ptice na prečudne viže, vsaka po svoje, tako da človeka skoraj ušesa bolijo. Od te velikanske ptičarnice se enako zvezdnim žarkom cepijo posamesni oddelki zverinjaka v velikem kolobaru. Perva zverad, ki smo jo vidili, bila je kozorog (Steinbock). Osnovan ima v svojem malem stanovanji nalaš mali pečinasti homček, po katerem pa le nekako otožno lazi, kakor da bi vedel, da je to le šala. Omenil nam je tu g. docent, da je ta žival že zelo redka, rod njeni nekako híra in gine, ter bi to zverad naši pozni potomci utegnili že le po imenu poznati. V II. oddelku zverinjaka vidili smo dva tигра (Königstiger) — njega in njo — ; dalje: šakalja, jazbeca, hijeno in volka. Tigra, šakalja in hijeno viditi je človeka kar gróza; — volk pa na videz ni tako hud viditi, kakor je merha v resnici, kadar je lačen ali pa razjarjen. Se vé, da vsaka teh zverad biva v svojem posebnem zidanem hlevcu, ki ima spredaj mali, z ličnimi železnimi ograjami sklenjeni dvorec, po katerem se sprehaja in jo tako ljudstvo tudi lahko natančno ogleduje. V III. oddelku vidili smo vidro (Fischotter), ki ima nalaš mali vodeni jarek, v katerem plava sim tér tje. Dalje se nahaja tu divja mačka (katerih se po razlaganji g. Hayek-a nahaja mnogo po Ogerskem in Slavoniji), ježevec (Stachelschwein), volk (vnovič), bistrovid (Luchs) in medved. IV. oddelek ima v sredi velikansko kletko, v kateri se nahaja opic, mnogo plemen in razne velikosti. Uganjale so te živali (kakih 50 na številu) prav razposajen šunder, plezale in skakale po nalaš napravljenih gredéh, kazale pa tudi, da so za jed vedno pripravljene. Najbolj jim menda manjka prostosti. Ko se jim bi ta dala le na ene trenutke, ne spravili bi jih z lepo zopet skup. V V. oddelku je bivol (Rossbüffel) in ona z mladim vred. Po podobi soditi mora biti ta žival silno močna. V VI. oddelku vidili smo lamo, gvanako, in gazelo (Algazelle). Lamo sem si domišljeval veliko manjšo, kot je v resnici. Viditi pa je prav prijazna živalica. V VII. oddelku se nahajajo túri (Auerrind), zelo enaki bivolu. V VIII. oddelku biva mambriška koza (Mambrische Ziege) in afrikanska ovca. V IX. oddelku sta bila viditi severni jelén (Rennthier) in antilopa (Elenantilope). V X. oddelku nahajajo se žerjavi, kazuar in štrus. XI. oddelek je posebno znamenit.

Tu smo naj pred vidili v dobro zavarovanem jarku morskoga pesa (Seehund), ki je urno veslal sem ter tje pod vodo, pomolivši le kdaj pa kdaj glavo nekoliko čez vodno površje. Od tod prišli smo v stranski dvor do ribnjaku enacega jarka, v katerem se je ponosno zibalo neštivilno veliko pelikanov, labudov, gosí, rac itd. Bile so te ptice razne velikosti, in zlasti race mnogih barv in plemen; tudi jim ni bila omejena prostost, kar svedoči, da so ali popolnoma vdomačene, ali pa s svojim stališčem tako zadovoljne, da jih ne mika odhod „na ptuje“. Njim sorodne mnogotere ropno ptice, tudi slato- in sreberno-pernati fazáni pa nimajo tacega „kredita“, ampak omejena jim je „prosta volja“ po dratenih omrežnikih, ki so opeti okol njih precej prostornih bivališč. V tem oddelku je viditi krokodilu sorodni kajman ali aligator. XII. oddelk kazal nam je mnogo močvirskih ptic razne velikosti, ki so štorkljale po svojih dolgih nogah sem ter tje; dalje zopet veliko ropnih ptic, divjih petelinov, žerjavov itd. — Egiptovski marabuj je kaj klaverno postopal v svojem odkazanem prostoru med to tovaršijo; gotovo bi bil rajši kje tam na domačih afrikanskih tratah. Tudi domače perutnine iz raznih dežel se mnogo nahaja v tem oddelku; in kakor da bi se jim delala nalašč skomina, so kaj blizo nje v dobro zavarovanih kurnikih dihur, sibirski lisica, divji maček in še nekaj družih manjših divjih zverad. Po XIII. oddelku sprehajale so se visoko-nožne in dolgo-vratne žirafe, ki bi z glavo pri marskaki hiši lahko segale skozi okna prvega nadstropja, ako bi se jim tam kerma pokladala. Nisem mislil, da je ta žival celo tako visoke rasti. V XIV. oddelku tacáli so počasi gor in dol dva slona (Elefant) in debelokožni nosorog (Nasshorn). Eden zmed slonov je bil precej priljuden, in prav rad nam je kazal, kako podarjene jedila (metali smo mu kruh in sadje) grabi z rilcom iz tal, ter nosi jih „pod zobe“. Pravi velikani so res te živali, in kjer jih je cela tropa skupaj, more se tresti zemlja pod njihovimi nogami. Podplati iz nosorogove kože pa bi menda tudi ne bili z lepo stergani, kakor kaže njena debela skorjasta zunajnost. XV. in zadnji oddelek zdel se mi je skoraj naj bolj znamenit. V dveh podolgastih, iz močnega železja napravljenih ograjah tacala sta po dva rujava medveda, pogosto postavlja se na zadnje noge, s srednjim pa poskuša je moč železnih ograj, češ, bi se li ne dala v oziru prostosti napraviti morebit kaka „mala kupčijca“. Konec vsake teh ograj je napravljen mali jarek, kjer si kocinci zamorejo prati kožuh, hladiti si vročo kri, ali gasiti si tudi žejo. Malo tje naprej ležal je senegalski oroslan (Löwe) neizrečeno ponosno v svoji železni kletki, in kar zmenil se ne za nas radovedneže. Strahovita mora biti ta žival v svoji razjarjenosti, in gotovo ne nosi zastonj imena „kralj zvéradi in puščave“. Oroslanu sosedinje bile ste progasta in pegasta hijena (gestreifte und gefleckte Hyäne).

Kakor je mogočnega oroslana lepo viditi, tako se človeku skoraj studi o pogledu hijene, ki glavo potepeno nosi enako steklemu psu.

Koliko je ravno vseh zverad in ptic na številu, nisem pozvedoval; moj poveršni popis vender kaže, da jih je precej veliko. Ako se premisli, koliko je treba na leto in dan živeža za vse, in koliko more biti tudi ljudi za gleštanje in oskerbovanje, se lahko ugane, da stane zderževanje zverinjaka svitlega vladarja težke novce. Ker pa je ogledovanje zveradi tako za domače, kakor tudi za na Dunaj prišle ptujce zelo mikavno in zabavno; za mladino in sploh za take, ki se z odgojo ali pa z naravoslovjem pečajo, tudi podučno, toraj svitli cesar ne gledajo na ta strošek, marveč skerbijo, da se zverinjak kot ena zmed posebnih schönbrunskih znamenitosti vedno še pomnožuje z mnogoverstnimi živali. —

Dostavim naj tudi to, da nam je prijazni gospod prof. Hayek sprot marsikaj mikavnega o posamesnih živalih povedal; al vsega nisem mogel lahko umeti, ker se je vse radovedno drenjalo krog njega; pa tudi zapisovati si nisem zamogel vsega sprot, ker smo urno hodili od oddelka do oddelka. —

Ostaja mi zdaj spregovoriti še par besedi o rastlinskem (botaniškem) vertu. Pa zopet bi imel toliko povedati, da sam ne vem, kje bi pričel. Domačega in ptujozemskega drevja, različnega po visokosti, rasti in listju, kakor tudi cvetic in cvetnih germičev raznih plemen nahaja se tu, ki rastejo kot pod prostem nebom. Ako se pa stopi še v mnoge steklene sgrade (Treibhäuser), in se ondi pogledujejo umetno gojene rastline in cvetke milejših podnebij in drugih delov sveta, človek skoraj lastnim očem komaj verjame, kako nebrojen, mnogoversten in bogat je plod zemlje v rastlinskem oziru. Vonjave, ki tu iz raznobarvnih cvetk in germičev dijejo, neizrekljivo prijetno zauzemajo naše čutje, — z eno besedo: kdor ima le še kaj vere, zaklicati je prisiljen pri pogledu tako prečudno lepih rastlin: Bog, velik si v svojih delih!

Dopisi in novice.

Iz Železnikov 2. decembra. — Če kdaj v življenji, danes si je gotovo želel marsikaki pravi avstrijski rodoljub imeti krila bistrooke postojne, da bi se bil povzdignil v visoko ozračje, ter od tam ogledoval si slovesnosti, ki so se po obširnej naši carevini obhajale v spomin vladarske petindvajsetletnice prevzvišenega cesarja Franca Jožefa I. — Povérneta se sicer res vsako leto rojstni in godovni dan presvitlega cesarja, ki sta dneva veselja za zveste podložnike; ali tako vzajemne vneme, kakor se je za ta zgodovinski dan že dolgo poprej razodevala, menda še nismo zapazili, odkar je svitli Vladar Franc Jožef zasedel prestol slavnih prededov svojih. Ne le po mestih, ampak tudi po krajih, ki

so po svoji legi tako rekoč ločeni od sveta, vidili so se dokazi, kako zvesti so avstrijski narodi svojej prirojenej cesarskeji rodbini.

Naj omenim s kratkimi besedami, kako je tudi tukajšnja ljudska šola obhajala ta redki spominski dan. Ker je bil došel od c. kr. okr. šolskega sveta ukaz, da naj se ta dan obhaja kot šolski praznik, ter naj se mladini razloži in pojasni visoki pomen, se je bilo to zgodilo včeraj; hkrati pa je bila mladina tudi povabljena, naj se danes zjutraj snide pred 7. uro vsa v šolski sobi, da se bo vdeležila iz tega namena sv. maše. Ko se je dávi mladini zarad zgodnega časa po lučih razsvitljena učilnica odperla, ostermela je, viditi podúku posvečeni prostor nenadoma lepo okinčan. Na sprednji (glavni) steni pripete so bile v zlatih okvirih: slika mesta Holomuc-a (v katerem so svitli cesar 2. decembra l. 1848, nastopili vladarstvo, in sicer o silno žalostnih viharnih vojskinih časih), okrog taistega pa podobe svitlega vladarja Franc Jožefa, svitle cesarice Elizabete, cesareviča naslednika Rudolfa in cesaričine Gizele. *) Vse te slike opasoval je venec iz raznobarnega papirja, ob straneh pa ste se nahajale dve veliki avstrijski (černo-rumeni) zastavi. Iz šole podala se je mladina pároma v cerkev, kjer so služili naš verli kateket in krajni šolski nadzornik vis. čast. gosp. Alojzi Rožič sv. mašo, katero slovesnost je mladina spremljevala s primernimi cerkvenimi pesmami, ter o sklepu zapela tudi cesarsko pesem. Po skončani sv. maši podali smo se zopet nazaj v šolo, kjer smo še enkrat z vzajemno kratko molitvico prošili svitemu Vladarju blagoslov Božji za dušo in telo. Poslednič so bili še nekateri zmed pridnejših učencev obdarovani v ta spomin z ličnimi pisnimi sésitki, in s tem je bila šolska slovesnost skončana. Ako bi bil vgodni letni čas, bi bili osnovali tudi za popoldan kaki izlét; al ker nastopivša zimska dóba za take veselice ni pripravna, naj ostane to odloženo za kako drugo primerno priliko. Z Bogom!

Iz Ljubljane. Cesarjeva 25letnica obhajala se je tudi v tukajšnji l. mestni šoli. Ob 8. uri zjutraj šli so učenci s šolsko zastavo v farno cerkev k sv. Jakobu k slovesni sv. maši. Potem grede nazaj v šolo, in tù jim ravnatelj ob kratkem razloži (kakor tudi že pred ta dan) lepi pomen tega važnega in veselega dneva, in ko končá s klicem: Bog ohrani, obvari in blagoslovi našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I., učenci navdušeno zapojó cesarsko pesem. Vsi pridniši učenci dobili so v spomin cesarjevo podobo in ubogi učenci bili so obilno obdarovani s šolskimi knjigami in s pisalnim orodjem, in mnogim se je tudi naznanila tolažilna novica, da bodo po velikodušni določbi srenjskega svetovalstva dobili obutalo in nekteri še celó vso novo obleko. Svستی smo si, da posebno ubogi učenci (kterih je v tej šoli mnogo, mnogo) ne bodo pozabili tega veselega praznika.

— 4. t. m. obhajala se je na Mahu pri Matevžetu redka šolska slovesnost. Začénjala se je namreč tù šola za mladost iz Černe vasi, ktera zavoljo dolgega in slabega pota ne more v mesto v šolo hoditi. Ob 3. popoldne so se zbrali v prav lično opravljeni in olepšani šolski sobi učenci in učenke in tudi več starišev iz bližnje okolice. Tudi iz Ljubljane prišli so tù sim gospod mestni župan in še drugih g. g. udov okrajnega in krajnega šolskega svéta, ter učitelji iz I. in II. mest-

*) Te podobe sem bil kupil l. 1869 na Dunaji naši šoli »za odpustek«, ko sem se vračeval po skončanem gospodarstvenem kurzu zopet na dragi dom. Dal sem jim poznej narediti zlate okvire, ter služijo in služile bodo o šolskih slovesnostih učnej dvorani našej v lepi kinč. Pisavec.

ne šole. Naj pred zapeli so pevci pobožno: »Večni Bog«, in potem gospod mestni župan ogovori učence in starše, kazaje, kako in zakaj se je napravila tukaj šola, da kakor se je tukaj pred časom skerbelo za obdelovanje zemlje na Mahu, tako dela se sedaj za dušno omiko prebivalcev, in da se to godí ravno sedaj o petindvajseti letnici našega presvitlega cesarja. Potem zapojó pevci cesarsko pesem in po tej kaže gospod mestni župan učencem gospod Belarja kot učitelja te šole, kateri bode dvakrat na teden hodil tù sim mladino podučevat. Gospod Belar potem učencem in staršem predstavlja predsednika okrajnega in krajnega šolskega sveta in krajnega šolskega nadzornika. Pevci zapojó Vodnikovo pesem »Kranjc, lej tvoja zemlja je zdrava«. Na zadnje govori še krajni šolski nadzornik gospod prof. Linhart, kateri se v imenu krajnega šolskega sveta gospodu mestnemu županu zahvaljuje za skerb, ki jo je imel pri napravi tej šole, ter opominja starše, da naj svoje otroke radi pošiljajo v šolo in učence, da naj tù se pridno učé. Potem zapojó še enkrat cesarsko pesem, in med pokom možnarjev končá se ta šolska slovesnost. Nekteri pričujoči šolski prijatelji obljubili so, da bodo uboge učence preskerbeli s potrebnimi učili. Voščimo tej šoli taki vspeh, kakoršnega treba je vsaki ljudski šoli na deželi!

— Poterjeni knjigi za slovenske ljudske šole sta »Slovenska slovnica za pervence« in »Spisje za slovensko mladino,« ktero je slavno ministerstvo za bogočastje in uk v naj novešem času (8. nov. t. l. s št. 12.441) slovenskim ljudskim šolam dopustilo. »Spisje« tretjega natisa je popolnoma predelano in po naj primernejših učilih vravnano. Menimo, da se bote tej knjigi slovenskim učiteljem in šolam sami priporočevali, kajti v vsaki večrazredni šoli se otroci učé v maternem jeziku pravilno govoriti in spisovati, in vsak skušen učitelj vé, da to ne gre brez djanskih pomočnih knjig. — »Slovnico« prodaja gospod Milic, »Spisje« pa gospod Gerber v Ljubljani, prvo po 30, drugo pa po 32 kr.

— V zadnji seji (11. t. m.) deželnega šolskega sveta določila se je učiteljska plača po 500 gold. v teh-le krajih: v Kerskem, pri sv. Križi, v Čatežu, v Dolini in v Boštanji.

— »Glasbena matica« je ravnokar razposlala svoje drugo delo: partiture in glase od I. Nedved »Mili kraj« moški zbor, II. Ipavec »Danici« za samospjev in brenčanjem, III. Förster »V tihi noči« čveterospjev, IV. Gerbic »Mojemu rodu« moški zbor. Le-te pesmi so dobili vsi čč. društveniki, kateri so pristopnino plačali. — Ko bi kdo pesni ne bil sprejel, naj se blagovoli obrniti do blagajnika g. Franc Drenika. Oni čast. g. društvenike, ki so se vpisali, dozdej pa še prvo leto vstopnine plačali niso, se uljudno vabijo, da to kmalu store. Potem dobe do sedaj izišle pesni I. in II. delo. — Gospodje poverjeniki so prijazno naprošeni, naj blagovolijo doneske od taistih udov nabrati, katere so k »Glasbeni matici« vpisali. Meseca januarja prih. l. bode občni zbor. Do tje mora biti imenik društvenikov gotov; treba je tedaj, da v kratkem zvmemo kdo je ud, in kdo da odpade. Prihodnje delo, ki ga bode »Glasbena matica« v kratkem izdala, bo sv. maša in zbirka šolskih pesni. — Zadnja številka društvenikov je 371. Pri lepem in koristnem namenu društvenem, želeti in pričakovati se mora, da najde »Glasbena matica« še obilno podpirateljev. »Nar.«

— V ponedelek 28. t. m. se zberejo učitelji ljubljanske okolice v posvetovanje. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo okrajnega šols. nadzornika v tem, kar je opazoval gri obiskovanji šol. — 2. Učni čertež za 1874, na podlogi zač. šolskega

in učnega reda (o posameznih strokah bodo porečevali učitelji; na podlagi učnega črteža razdele si ure učitelji sami, zastran verskih ur pa v porazumljenji s katehetami). — 3. Preskušajo se učne knjige in berila in druga učila ter dotični nasveti o njih. — 4. Nova avstrijska mera in vaga, številjenje z desetinkami, — obravnava v nemškem in slovenskem jeziku. 5. Poskušnja, kako bi se učenci podučevali, v novi meri (v slovenskem jeziku). 6. Poročilo o učiteljski bukvarnici in nasveti za nakupovanje. — Učitelji poročajo tudi pismeno.

— Kar je v poslednjih treh tečajih Tovariševih spisal prof. gosp. J. Marn o Metelkotu in njegovi veljavi v slovstvu slovenskem, se v nekterih zvezkih dobiva tudi posebej pri Gerberju in tudi Lerherju z naslovom: Jezičnik ali Metelko v slovenskem slovstvu X. — XI. leto. Komur jo književna zgodovina slovenska mar, si bode rad omislil k temu prav vgodno knjižico.

— **Slovenski učitelj** v prihodnje ne bode več izhajal. Gosp. založnik piše, da je temu edino to vzrok, da glavna moč in podpora listu ne stanuje v Mariboru, kjer list izhaja. —

— »Schulzeitungi« v odgovor, drugim pa v dobrohotno premišljanje. Ni ga sitnejšega položaja za človeka, ki je rad z vsemi v miru, od onega, v katerem mora zmirom biti pripravljen na odboj ali za bramovca. — Ko bi že sam sebe zagovarjal, bi raji molčal, a ker gre za stvar, ker gre za čast in poštenje mojih tovarišev, slovenskih učiteljev, ne morem in ne smem mirovati, in rad ali nerad se moram prepirati, dokler mi bo sploh mogoče. — Človeku se tudi in ako storí videti, da poredni mladiči smehljaje podirajo to, kar so narodni učitelji leta in leta s trudom stavili — učiteljsko slogo in prijateljsko zvezo. — Ako bom zoper svojo navado bolj oseben v svojem odgovoru, me k temu silijo neprijatelji in nasprotniki; čas je pa tudi, da enkrat pokazem, kdo so tisti »Mi pa zopet Mi«, ki tako ropotajo kakor krampus ali parkelj o Nikolajevem, s ketinjami ter mislijo, da se jih vse bojí, ako surovo in brezobzirno pišejo, kakor kak borovec ali bukovec.

V »Laib. Schlz.« beremo namreč, da jazv »Slovenca« pišem in njegovemu vredniku jezik popravljam, in da se bode »Učit. Tov.« ob novem letu v »Slovenca« vtopil. In nekatere verstice pozneje pridem pa še enkrat na versto, v dokaz, da »Slovenec« tako piše kakor »Uč. Tovariš«. Dasiravno bi vsak mislil, da človek, ki tako piše v »Schulzeitungi,« sam ne vé, kaj dela; vendar je tukaj nagajivost in hudobija večja kakor nespamet in bedarija. Kedar namreč prinese kak slovenski list »L. Schlzgo«, gosp. pl. Gariboldija ali g. Simo, takrat je vselej skrit kakošen naroden učitelj in »Schlz.« vpije na vse gerlo: »ga že imamo«: da bi se namreč kdo oglasil ali se hotel opravičevati. Krasno bi bilo to potem, vsaj za dva lista bi bilo gradiva dovolj, in gorje potem njegovi osebi, njegovemu dobremu imenu. — Ko pa le nič ne vé, od jeze se peni in ugiba, kdo bi bil, in po germu maha, kaj to pomaga, zajca ni v njem, kako bo zbežal iz pod germa?

Ker se pa ljudje pri »Schlztg.« vsikdar bolj brigajo za osebo, kakor za stvar in jim je lastna oseba vse, stvar pa, katero zastopajo le toliko, kolikor nese, se ja pa vrednik g. Sima močno razjaril, ko se je njegova oseba v »Slovenca« imenovala, in ko so časopisi jeli pisati od obravnave učiteljskega zbora 13. novembra v Kamniku. Naj poprej je to obravnavo prinesla »Laib. Zeitung«. Ali je bil gosp. vrednik »Lajbaharice« sam navzočen pri zboru, ali mu je kdo drugi to sporočal? Kdo ugame to zastavico? Tam je stalo v 265. listu

dne 18. nov. t. l. od besede do besede to-le: »Der Lehrplan wurde einstimmig angenommen. Nach diesem Lehrplane entfallen auf die Unterklasse 14, auf die Oberklasse 18 Lehrstunden . . . mit Inbegriff der 4 Religionsstunden. Der Donnerstag ist als Ferialtag aufgehoben«. Odkrito rečemo, mi smo se za vse to toliko brigali, kakor za lanski sneg, ter se nismo hoteli vtikati, ko nas ni nihče žalil. Ali zagovarjanja in opravičanja ni bilo ne konca ne kraja in kar se pri gosp. Simi razumeva, tudi psovk na nevedneže in drugih navadnih fraz od omike in svobode se ni pograšalo. — In poslednjič ko pridem še jaz v to polemiko, si vendar upam vprašati, kaj imam jaz pri vsem tem zagovarjanju? Ali sem mar jaz kriv, da časopisi enkrat tako, drugikrat drugače pišejo? Mar hoče g. Sima, da ga pojdem zagovarjat? Se vé da, g. Sima, ki gleda naprej in nazaj in se uklanja na desno in na levo in s cepcem piše le takrat, kedar vé, da bo zato dobil cukerkca in putra na učiteljski ovsenjak, ne more drugače pisati. — Mar gosp. Simo mika še kaj zvéditi, no, mu bomo pa postregli. — Učiteljem kličete: »Freuet euch der kaum errungenen Freiheit und lasset euch von den schwarzen Feinden derselben nicht irre machen«. Mi pa kličemo: »Učitelji! nikarte da bi se ravnali tako, kakor Vam v »Schulztg.« naročajo mladiči, katerih naj večja modrost je ta, da so o pravem času plašč po vetru zasukali in barvo spremenili, in ravno to tudi v »Schlztgi« od Vas zahtevajo. Skušeni kramarji se previdijo s takim blagom, kakor vedo, da je šega; samostalnemu človeku, ki ne terzuje s svojim prepričanjem, to ne pristuje. Gosp. vrednik Sima je bil tudi svoj čas prijatelj duhovnom, dokler je namreč kaj neslo. Pri slovenskem učiteljskem društvu je bil odbornik in blagajnik, in se s ponosom imenoval Slovenca, se vé da liberalnega. Bog ti ga vedi, kolikokrat se je že kesal tega naglavnega greha! Ze tačas je pisaril zoper učitelje, svoje tovariše, in nam žugal, kako nas bode sklestil, ako se ne poboljšamo. Pisal je v dunajsko »Volksschule«, a ne zoper mene, ampak zoper nekoga drugega, se vé da brezimno in ne tako zaničljivo in neotesano, kajti bil je le prostovoljec brez plače in še novinec pri novinah. — Sedaj pa ko v »Laib. Schlztgi« vitezu Gariboldiju škit nosi in sulico posojuje, se je naučil od svojega patrona veliko in veliko in vsega tega, kar mu je še poprej manjkalo, t. j. brezobzirnosti in prederznosti. Kakor pa list kaže, se je že toliko naučil, da je mojster gotovo prav zadovoljen z učencem. Zato pa sme v »Schulzeitungi« kozelce preobračati, kakor mu je ljubo in drago, saj vé, da si ne bo vratu ulomil. Piše pa, kakor se mu naroča, prav tako kakor kuharji, kateri več ali manj popra ali paprike pridevajo, kakor vedo, da je gospodarju ljubo. In gospod tako izučen ima pri »Schulztg.« prvo besedo, ali bolj prav: udje te klike skrivajo se drug za drugega, tako dosledno sicer, da naj bolj obrekovalni stavki od nekod padajo v tiskarno. — Saj tako drugi pripovedujejo, jaz ne bom nikoli prašal, kdo je to, kdo drugo pisal; to vemo, da vrana vrani oči ne skljuje, in da se pri starem voliču navadi voliček brazdo vleči; naj bolj zagriznjeni so tako zvani nekdanji prijatelji. Kar ti ljudje pišejo ali govoré, je vse »Licht, Aufklärung, Fortschritt;« kar drugi pišejo, pa »Dummheit, blödes Zeug«, i. t. d. Za njih osebo gre »Schulfreundlichkeit, Gesetzlichkeit, geordnete u. geregelte Zustände«, kakor senca za svitlobo. Mora že res biti, vsak sam sebe naj bolje misli poznati. Svojim nasprotnikom izrekajo »tiefste Verachtung«, kar se po drugem izreku tako prestavi: »Kdor se veternjaku zameri, prikupi se značajnemu«. Narodne učitelje ali kakor jih še raji imenujejo »Messner u. Ministranten«, bi radi v žlici vode utopili. Ali Bog je že svet tako ustvaril, da drevesa ne prirasejo do neba, in kdor svoje dolžnosti spolnuje, temu se nikjer duri ne zapirajo.

Za učitelje so res nastopili kritični časi, in ravno sadaj nam je treba kazati, ali nas vodi modrost in previdnost, ali strast in zaslepljenost. Učitelji so

se že na dvojce ločili, kar po eni strani ni obžalovati. Res je pa tudi, da učitelji svojega prihodnjega stanja niso nikdar tako v rokah imeli, kakor ga imajo sedaj. — Boljše plače Vam učitelji! ne bo preskerbela niti ne priborila »Schulzeitunga«, to Vam bo dala vlada, kedar bo stvar vravnana. Ta napetost, kakoršna je sedaj, tudi ne bo vekomaj trajala. Učitelji pa bodo ležali, kakor si posteljejo. Nekateri se odpovedujejo sedaj orgljanju, in ukljubujejo in svojo liberalnost kažejo, ko zabavljajo zoper černuhe, tako pravijo duhovnom. Bog hotel, da bi bil kriv prerok, ki pravim, da bo to le njim na škodo. Modrejši in previdnejši učitelji pa tudi sedaj drugače mislijo in ravnaajo in radi delajo pri cerkvi in to ni njim na škodo. Kaj pa bote dobili od »Schulzitze.« na leto? 24 pol tiskanega popirja, katerega bote pa mogli še sami plačati. Vem, da so moje besede pri večini mojih tovarišev bob v steno. Poznam pa tudi jih, ki so čisto mojih misli, in to so stari in skušeni učitelji. Kakošni so bili moji vzori v tej reči, lahko se sami prepričate, ako berete, kar smo l. 1868. učitelji govorili in sklepali. A to Vam že danes povem, ako sami ne bote orglali, bodo pa drugi; v vsaki fari skoraj je nekaj takih, ki nekaj znajo ali se kmalu navadijo; ako jih pa še ni, najdlji se bodo; cerkvi in občinam bode mar zato. Ljudstvo pa, katero po nekaterih krajih ni dosti maralo za učitelja, ker mu je bila šola vsiljena, bode v prihodnjic šolo in učitelja kar sovražilo. Vi pa, gospod Sima, učiteljem pišite, da naj varujejo svojo svobodo, in kedar bo sovraštvo nastalo povsod, takrat pa ploskajte z rokami, rekoč: »To smo Mi naredili — Mi!!«

M. M.

B a s e n.

Živele so nekdanj žabe prosto in svobodno med seboj, — toda naveličale so se ter si mislijo, zakaj bi ne živele mé v deržavi in bi imele svojega kralja. Obernejo se toraj do Jupitra, češ, naj jim da lastnega kralja, in ker le moledvajo, verže Jupiter neki panj med nje, naj jih vlada. Ta ploskne v vodo z velikim šumom, da se žabe prestrašene razbegnejo in tiho nekaj časa svojega kralja častijo. Polagoma se približujejo, in spoznavši svojega kralja brez strahú krog njega in po njem skačejo ter si z njim igrajo. Pa tudi tega se naveličajo, in gredó zopet nad Jupitra, naj jim da bolj močnega in ostrega kralja. Jupiter nevoljen verže med nje šterka (ali šterkljo). Ta ponosno šviga sim ter tje po lužah ter požira žabe, kar kolí mu jih pride naproti. Žabe vpijejo in krekajo, ali Jupiter jih noče slišati, toraj regljajo še dan danes. Kadar gre šterk zvečer spat, prilezejo iz svojih lukenj ter regljajo in regljajo, da človeka ušesa bolé; toda Jupiter jih ne usliši, češ, ker niste bile zadovoljne z mehkim, bodite zdaj zadovoljne z ostrim vladarjem.

To prestaro basen povemo konec starega leta svojim tovaršem učiteljem, pa ne, da bi jo hotli samo nanje obračati, temuč želimo le, da jo vsakteri oberne sam ná-se v blagor, ki ga iz serca voščimo vsem za novo leto!

— Poročilo deželnega odbora štajerskega zastran vravnanja učiteljskih plač in zastran šolnine se je po kratki razpravi po predlogu poročevalca dr. Flecka z 28 proti 17 glasom izročilo posebnemu učnemu odboru, v tem, ko je nasprotna manjšina 17 glasov stvar hotela izročiti finančnemu odseku. Lohninger je pri tej priliki rekel, da se mu ne zdi verjetno, da bi zbor s povišanjem plače zadostno število učiteljev pridobiti zamogel. »Gosp.«

— (Podporno društvo) za učiteljske kandidate se je v Ljubljani 11. decembra ustanovilo.

— Nova šola se bo kmalo odperla v Rudniku pri Ljubljani. V bližnji ljubljanski okolici jih je treba še veliko več. Na šolo pri sv. Petru in na vse druge vasi, ki spadajo k tej fari, obračajte svojo pozornost! »Nar«.

— Učiteljsko društvo v Šmarji pri Celji se je 4. t. m. osnovalo. Predsednik mu je gospod Jurkovič, mlad pa verl učitelj in narodnjak v Šmarji. »Nar«.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem: V šolskem okraji černomeljskem so naslednje učiteljske službe razpisane:

1. Na štirirazredni ljudski šoli v Černomlji služba 3. učitelja z letno plačo 500 gold., in služba 4. učitelja z 400 gl. in postavnimi dokladami.

2. Na zdaj še dvorazredni ljudski šoli v Metliki služba 2. učitelja z 500 gl. in postavnimi dokladami.

3. Na dvorazredni ljudski šoli v Semiču služba 2. učitelja z letno plačo 400 gl. in s prostim stanovanjem.

4. Na dekliški šoli v Metliki služba učiteljice z letno plačo 400 gl. in drugimi postavnimi dohodki.

Prosilci naj svoje prošnje z dokazom učiteljske preskušnje in jezikoznanstva po svoji prejšnjem gospodski pri dotičnem krajnem šolskem svetu do konca decembra tega leta vložijo.

— Na 4razredni ljudski šoli v Škofjiloki, se razpisuje služba učitelja z letno plačo 400 gl. Prošnje do konca m. januarja prihodnjega leta pri krajnem šolskem svetovalstvu v Škofjiloki.

— V Mengišu je učiteljska služba s plačo 400 gl. izpraznjena. Prošnje do 31. decembra t. l. pri okrajnem šolskem svetu v Kamniku.

Na Štajerskem: Na 3razredni ljudski šoli v Makolah ste spraznjeni službi drugega učitelja s 400 gl. in podučitelja s 300 gl. plače in prostim stanovanjem.

Prošnje naj se vložijo do 31. prosinca 1874, pri krajnem šolskem svetu v Makolah.

Premembe v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem: Gosp. Blaž Hrovath, ravnatelj na c. k. izobraževališču je imenovan okrajni šolski nadzornik za ljubljansko mesto. G. g. Anton Požar iz Horjula in Matija Japel iz Košane menjujeta za službi.

Učit. kandidat gosp. Florijan Rozman postane učitelj, in gosp. Ludovik Hribar podučitelj na 4 razredni ljudski šoli v Postojni, — oba začasno. — Gosp. Janez Žerovnik poprej v Škofjiloki, postane zač. podučitelj v Ljutomeru na Štajerskem; na njega mesto pride gosp. Valentin Telban, bivši učitelj pri sv. Križi.

 Današnjemu listu je priloženo kazalo in zavitek.

 Tiskarna je bila s deli preobložena; ta list se je zakasnil, a prihodnji pride o svojem odločenem času.